Słowo wstępne

Tom XXV czasopisma „Neerlandica Wratislaviensia" jest publikacją szczególną. Nie tylko ze względu na okrągłą, „srebrną" liczbę oznaczającą ten tom, lecz także z uwagi na to, że do jego powstania przyczynili się poniekąd najmłodsi adepci niderlandystyki, członkowie Koła Naukowego Studentów Niderlandystyki działającego w Katedrze Filologii Niderlandzkiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Kilka lat temu rozpoczęli oni organizację cyklu konferencji naukowych pod szyldem „Niderlandystyka Interdyscyplinarnie", zapraszając do udziału między innymi autorów zgromadzonych w tym tomie tekstów. Głównym celem młodych organizatorów było stworzenie płaszczyzny, która umożliwiłaby wymianę myśli i poglądów zarówno przez początkujących, jak i doświadczonych przedstawicieli rozmaitych dyscyplin naukowych (literaturoznawstwo, językoznawstwo, historia, politologia, socjologia, antropologia kulturowa, stosunki międzynarodowe, kulturoznawstwo *etc.*). Zagadnienia, wokół których miała się toczyć debata, miały być wyznaczane przez kwestie szeroko powiązane z Niderlandami i obejmujące między innymi relacje polsko-flamandzkie czy polsko-holenderskie w przeszłości i obecnie. Uważny czytelnik po zapoznaniu się ze spisem treści czy też przejrzeniu całości szybko dostrzeże, że ten tom „Neerlandica Wratislaviensia" przejmuje właśnie taki, wyraźnie interdyscyplinarny i międzypokoleniowy, charakter konferencji, ze wszystkimi zaletami i wadami tego rodzaju konceptów.

Za wspólny mianownik opublikowanych w tym tomie „Neerlandica Wratislaviensia" piętnastu tekstów można bez wątpienia uznać namysł nad swoistym sprzężeniem między przeszłością a teraźniejszością. Właściwie wszystkie artykuły odnoszą się w jakimś stopniu do istotnych wydarzeń i procesów historyczno-społecznych (przede wszystkim chodzi o pierwszą wojnę światową i migracje), a także do ich blisko- i dalekosiężnych skutków dla społeczeństw i żyjących w nich jednostek. I po raz kolejny potwierdzają oczywiste (banalne?) stwierdzenie, że przeszłość nigdy całkiem nie umiera, a swoiste zapętlenia tego, co minione, z tym, co obecne, są dobrze widoczne zwłaszcza w szeroko rozumianej kulturze, zarówno tej wysokiej, jak i tej niskiej.

Układ treści tomu XXV bezpośrednio nawiązuje do wspomnianych powyżej konferencji z cyklu „Niderlandystyka Interdyscyplinarnie" i składa się z dwóch części. Pierwsza z nich obejmuje artykuły powstałe na podstawie referatów wygłoszonych podczas zorganizowanej przez Koło Naukowe SN konferencji *Pol-*

© for this edition by CNS

ska emigracja w Belgii i Holandii (24 maja 2013 r.). Przynoszą one refleksję nad fenomenem polskiej emigracji do Niderlandów, od dawna już wpisanej w polskie losy, i próbują ustalić, czy i jaki wzorzec leży u podstaw emigracji w dzisiejszych czasach. Poszczególne teksty analizują zróżnicowane doświadczenia migracyjne Polaków w Belgii i Holandii, między innymi zwracając uwagę na zjawisko bezdomności czy też specyfikę migracji kobiet i jej możliwe konsekwencje. Oglądowi zostaje również poddana polityka państw przyjmujących wobec Polaków. Badane są reakcje tamtejszych społeczeństw, a także charakter dyskursu dotyczącego Polski i polskich migrantów. Postawione zostaje pytanie, czy i w jakim stopniu mamy do czynienia z integracją, a w jakim z izolacją społeczną Polaków. Nie sposób ponadto nie zauważyć, że zgromadzone w tej części „Neerlandica Wratislaviensia" teksty nieoczekiwanie zyskały w ostatnim czasie dodatkowy wymiar ze względu na tzw. kryzys uchodźczy w Europie. Migracje, które należy potraktować jako jeden z istotniejszych wyznaczników współczesności w ogóle, stały się zagadnieniem dojmująco aktualnym i stawiającym polskie doświadczenia migracyjne w nowym świetle.

Druga część tomu zawiera artykuły powiązane z przygotowaną przez studentów z Koła Naukowego konferencją pod tytułem *In Flanders Fields. Belgia i I wojna światowa*. Wydarzenie miało miejsce 30 maja 2014 r. we Wrocławiu i wpisało się w obchody setnej rocznicy wybuchu I wojny światowej — konfliktu zbrojnego, który odcisnął trwałe piętno na dziejach współczesnej Europy i jest wciąż obecny w belgijskiej i europejskiej kulturze materialnej i niematerialnej. Wielka wojna stanowi, o czym w Polsce często się nie pamięta, jeden z kluczowych momentów w historii Królestwa Belgii i jako taka jest czynnikiem współokreślającym w znacznej mierze belgijską tożsamość Walonów i Flamandów. Poszczególne teksty tej części czasopisma, oprócz zagadnień o charakterze ściśle historycznym, odnoszących się do przebiegu działań wojennych na obszarze Belgii czy szerzej — na froncie zachodnim, dotyczą też między innymi wpływu wielkiej wojny na belgijskie społeczeństwo, pokazując, jak to, co się wówczas działo, przyczyniło się do istotnej zmiany roli kobiet. Zajmują się też obrazem lat 1914–1918 w odmiennych gatunkowo tekstach: w utworach fikcjonalnych, we wspomnieniach, artykułach prasowych, a także w materiałach graficznych. Przynoszą ponadto ogólniejszą refleksję dotyczącą związków między pierwszą wojną światową a obecnością literatury flamandzkiej w Europie Środkowej.

Zdecydowana większość ujętych w tym tomie „Neerlandica Wratislaviensia" artykułów, w odróżnieniu od tomów wcześniejszych, ukazuje się w języku polskim. Rezygnacja z ich tłumaczenia na inne języki (niderlandzki czy też angielski) jest najzupełniej świadomym wyborem, podyktowanym chęcią wyjścia poza ściśle niderlandystyczny krąg czytelniczy, a tym samym pragnieniem dotarcia do liczniejszej grupy odbiorców w Polsce, czyli do tych wszystkich osób, które interesują się problematyką dotyczącą Holandii i Belgii, a niekoniecznie władają

© for this edition by CNS

językiem niderlandzkim. Niniejszy tom można więc potraktować jako skromną próbę upowszechniania wiedzy o krajach obszaru niderlandzkojęzycznego i ich relacjach z Polską.

Wyjątkowo zróżnicowane jest tym razem także grono autorów, ponieważ tworzą je, oprócz niderlandystów o uznanym dorobku, także niderlandyści dopiero rozpoczynający naukową przygodę z niderlandystyką (studenci studiów magisterskich i doktoranckich czy też świeżo upieczeni absolwenci studiów filologii niderlandzkiej). Szczególnie cieszy nas obecność osób spoza środowiska ściśle niderlandystycznego. Niejednokrotnie nieco odmienne spojrzenie przedstawicieli socjologii, historii, antropologii czy też dziennikarstwa na kwestie, którymi zajmujemy się jako niderlandyści, bywa wielce inspirujące. Należy ponadto podkreślić, że zaproszenie do współpracy przy „Neerlandica Wratislaviensia" XXV przyjęli liczni nowi recenzenci. Dziękujemy im za wnikliwą ocenę artykułów, czytelników zaś zapraszamy do lektury.

Bożena Czarnecka

© for this edition by CNS

Neerlandica Wratislaviensia 25, 2015
© for this edition by CNS

Foreword

The 25th volume of the *Neerlandica Wratislaviensia* journal is an extraordinary publication. Not only due to the round, "silver" number that marks this volume, but also owing to the fact that it was the youngest adepts of the Dutch studies, members of the Dutch Studies Students' Association operating at the Dutch Studies Department of the University of Wrocław who contributed to its emergence. A few years ago, they started organising a series of scientific conferences under the aegis of "Interdisciplinary Dutch Studies", to which they invited, among others, the authors of the texts included in this volume. The main aim of these young organisers was to create a platform that would allow for an exchange of thoughts and views both for beginners and experienced representatives of various scientific fields (literary studies, linguistics, history, political sciences, sociology, cultural anthropology, international relations, culture studies, etc.). The issues raised in the debate were to be defined by aspects broadly connected with the Netherlands, including Polish-Flemish or Polish-Dutch relations then and now. Once familiarised with the table of contents or having skimmed through the entire journal, an attentive reader will quickly notice that this volume of *Neerlandica Wratislaviensia* takes on this interdisciplinary and inter-generational character of the conference, with all the pros and cons of this type of concept.

Reflection on a peculiar clash between the past and the present seems to be the common denominator of the fifteen texts included in this volume. In fact, all the articles pertain, to a greater or lesser extent, to the significant events and socio-historical processes (above all, the First World War and migrations), as well as to their narrow and wide effects for societies and individuals living within them. Once again they confirm the obvious (banal?) statement that the past never dies completely, and the interweaving of what is gone and what still is can clearly be seen, especially in culture in its broad sense, both "high" and "low".

The arrangement of the contents of *Neerlandica Wratislaviensia* XXV makes a direct reference to the aforementioned conference series "Interdisciplinary Dutch Studies" and comprises two parts. The first one includes articles created on the basis of lectures delivered during a conference *Polish emigration in Belgium and Holland* (24 May 2013), organised by the Dutch Studies Students' Association. They reflect on the phenomenon of Polish emigration to the Netherlands,

© for this edition by CNS

strongly imprinted in the history of Poland, while trying to establish what kind of pattern, if any, forms the basis for emigration nowadays. Subsequent texts analyse various migration experiences of the Poles in Belgium and Holland, drawing our attention to the idea of homelessness or the specifics of women's migration with its potential implications. The policies of host countries towards Poles are also subject to scrutiny. The reactions of host societies are examined, along with the nature of discourse on Poland and Polish migrants. The question of whether and to what extent we are dealing with social integration or isolation of the Poles is raised. It cannot go unnoticed that the texts gathered in this part of *Neerlandica Wratislaviensia* have suddenly gained an extra dimension due to the so-called refugee crisis in Europe. Migrations, which need to be treated as one of the more significant indicators of present times in general, have become an intensely topical issue that puts Poland's experiences in a completely new light.

The second part of the volume contains articles connected with the conference organised by members of the Students' Association, entitled *In Flanders Fields. Belgium and the First World War*. The event took place on 30 May 2014 in Wrocław, thus coinciding with the centenary of the outbreak of the First World War, a military conflict that had left a strong imprint on the history of contemporary Europe which is still ever-present in the material and spiritual culture of Belgium and Europe. What is often forgotten in Poland is the fact that the Great War constitutes one of the key moments in the history of the Kingdom of Belgium, and as such is a factor that co-defines the Belgian identity of the Valons and the Flemish. Subsequent texts in this part of *Neerlandica Wratislaviensia*, apart from issues of a strictly historical character that refer to the progression of military operations on the territory of Belgium or on the Western front, also pertain to the influence of the Great War on the Belgian society, depicting how those events facilitated a significant shift in women's role. They also concern the image of the years 1914–1918 in texts of various genres: fictional works, memoirs, press articles, but also in graphic materials. Moreover, they bring about a more general reflection on the relations between the First World War and the existence of Flemish literature in Central Europe.

A great majority of articles included in this volume, contrary to the previous one, are written in Polish. The decision not to translate them into other languages (Dutch or English) is a completely conscious choice, dictated by the need to step out of a strictly Dutch circle of readers, and thus the will to reach out to a wider audience in Poland, i.e. all those that are interested in the issues concerning Belgium and Holland, but do not speak the Dutch language. This volume can, therefore, be treated as a humble attempt to disseminate the knowledge on the Dutch speaking countries and their relations with Poland.

The team of authors seems to also be particularly diverse, since it is composed of, apart from the acknowledged Dutch studies specialists, those who are only beginning their academic adventure with Dutch studies (Masters and Doc-

© for this edition by CNS

torate students, or fresh graduates of Dutch studies). We are especially happy with the presence of persons from outside the narrow circle of specialists in the field. More often than not, a slightly different viewpoint of the representatives of sociology, history and anthropology or journalism on the issues we deal with as Dutch studies specialists, appears to be extremely inspiring. It is worth emphasising that a number of new reviewers agreed to collaborate on this volume. We would like to thank them for an in-depth review of the articles, and we hope that the readers will appreciate it as well.

Bożena Czarnecka

© for this edition by CNS